

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1980/70

Karar sayısı:1981/4

Karar günü:15.1.1981

Resmi Gazete tarih/sayı:25.4.1981/17321

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kulu Asliye Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Yasayla değişik 536. Maddesinin birinci, ikinci ve altıncı fıkralarının Anayasanın 2., 12. ve 132. maddelerine aykırı olduğu öne sürülerek iptallerine karar verilmesi isteminden ibarettir.

I- O L A Y :

Yasa dışı kurulmuş olan Dev-Yol ve D.D.K.D adlı örgütlere mensup olan sanıklar, Kozan'lı yolu üzerindeki elektrik direklerine (D.D.K.D. Kürdistan kurulacak, Kürdistan Dev-Yol, Kahrolsun Faşizm) sloganlarını yazmak suretiyle milli duyguları zayıflatmak ve yoketmek için propaganda yapmış olduklarından, haklarında, Türk Ceza Yasasının 142/3., 141/5., 536/2. Ve 55/3. Maddeleri uyarınca ve işlendiği iddia olunan suçlar arasında kişisel ve eylemsel bağlantı bulunması nedeniyle üst görevli mahkeme olan Asliye Ceza Mahkemesinde kamu devlet davası açılmıştır.

Duruşmalar sırasında Cumhuriyet Savcısı, "suçu oluşturan eylem nedeniyle davada uygulanması istenen Türk Ceza Yasasının 2248 sayılı Yasa ile değişik 536 ncı maddesinin Anayasanın 2., 12 ve 132 nci maddelerine aykırı olduğundan bu maddenin iptali için Anayasa Mahkemesine gidilmesi" isteminde bulunmuş, davaya bakmakta olan Mahkeme de bu savı ciddi gördüğünden, sözü geçen maddenin birinci, ikinci ve altıncı fıkralarının, Anayasanın 2., 12. ve 132. maddelerine aykırı olduğunu öne sürerek iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

III- METİNLER:

1- Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Yasa ile değişik, itiraz konusu kuraları da içeren 536. maddesi şöyledir :

"MADEE 536- Her kim belediyeler, köy ihtiyar kurulları veya yasalarla yetkili kılınmış diğer makamlarca Önceden ayrılmış ya da oturan yerler dışında, o yerin en büyük mülkiye amirine yapılacak bir başvuru üzerine ayrılan yerlere, izin almaksızın veya verilen izne aykırı biçimde, basılı olan veya olmayan, elle yapılmış veya yazılmış her türlü resim, yazı ve işaretler veya bunları içeren kâğıt, pano, pankart, bant ya da benzerlerini asar veya yapıştırırsa veya izne dayalı olsa bile bu yerleri boyar veya bu yerlere yazı yazar, resim ya da işaret yaparsa, eylem başka bir suç oluştursa bile ayrıca altı aydan bir yıla kadar hafif hapis ve bin liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılır.

Bu eylemler yukarıdaki fıkra dışında kalan yerlerde veya kamuya ayrılmış veya kamuya açık veya herkes tarafından görülebilecek yerlerde veya her türlü taşıt araçları veya kamu hizmetlerine ait iletişim araçları veya kamu hizmetine ayrılmış işlenirse, eylem başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan iki yıla kadar hafif hapis ve ikibin liradan az olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılır.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen eylemlerin derneklerin veya benzeri kuruluşların mensupları tarafından veya onların iştirakiyle yapıldığı sabit olduğu takdirde suçu işleyen veya suça bu suretle katılan dernek ve kuruluş mensuplarına sözü edilen fıkralardaki cezalar iki katı olarak hükmedilir. Şu kadar ki hafif hapis cezası iki yılı aşamaz.

Yukarıdaki fıkralardaki eylemleri küçüklere veya ceza ehliyeti olmayan kişilere işletenlere yukarıdaki fıkralar uyarınca verilecek cezalar yarısı kadar artırılır.

Yukarıdaki fıkralardaki eylemler, siyasal veya ideolojik olmayan amaçlarla işlenir ve içeriği bakımından bir suçu oluşturmazsa yukarıdaki fıkralarda yazılı cezalar onda birine kadar indirilebilir.

Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralardaki suçlardan dolayı hükmolunacak cezalar ertelenemez ve bunların yerine 647 sayılı Cezaların infazı Hakkındaki Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen ceza ve tedbirler uygulanamaz.

Bu maddede suç sayılan eylemlerin işlenmesinden dolayı sebebiyet verilen zararların tazminine ayrıca hükmolunur.

Görenek ve geleneklere göre asılacak kâğıt, pano, pankart, bant ya da benzerleri bu madde hükümleri dışındadır.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır."

2- 13.7.1965 günlü, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un ilgili 4. ve 6. maddeleri de şöyledir:

"MADDE 4- Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, suçlunun kişiliğine sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece;

1. Kabahatlerde beher gün karşılığı 50 ilâ 100 lira hafif, cürümlerde 100 ilâ 200 lira hesabıyla ağır para cezasına,
2. Aynen iade veya tazmine,
3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslâh kurumuna devam etmeye,
4. Bir yılı geçmemek kaydıyla muayyen bir yere gitmekten, bazı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e,
5. Her nev'i ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına,

Çevrilebilir.

Suç tarihinden önce, para cezasına veya tedbire çevrilmiş olsa dahi, hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilmemiş olanlar hakkında, hükmolunan otuz güne kadar (otuz gün dahil) hürriyeti bağlayıcı cezalarla, suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmemiş olanların mahkum edildikleri kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yukarıki bendlerde yazılı ceza veya tedbirlerden birine çevrilir.

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Esas sayısı:1980/70

Karar sayısı:1981/4

Uygulamada asıl ceza, bu madde hükümlerine göre para cezasına veya tedbire çevrilen hürriyeti bağlayıcı cezadır.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaları, birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirlerden birine çevrilmiş olanlardan tedbir hükümlerini Cumhuriyet Savcılığınca yapılan tebligata rağmen 30 gün içerisinde yerine getirmeyenler veya hüküm gereklerine aykırı hareket edenlerin tedbire çevrilmiş olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarının, tedbir hükümlerine muhalefetlerinin derecesine göre kısmen veya tamamen infazına veya infaz olunmamasına hükmü veren mahkemece karar verilir.

Tedbire ilişkin hükümlere muhalefet haklarında ikinci fıkra hükmü uygulanmış olanlar tarafından vukubuldukta; tedbir, hükmü veren mahkemece birinci fıkrada yazılı esaslar dairesinde para cezasına çevrilir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını, hükümde taksit öngörülmüş ise taksit süreleri, aksi halde 5 inci maddenin 8 inci fıkrasında yazılı süreler içerisinde ödemeyenlerin işbu cezaları mahkemece, hükümde bir günlük hürriyeti bağlayıcı ceza ne miktar para cezasına karşılık tutulmuş ise aynı miktar üzerinden hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilir.

Tedbir hükümlerinin yerine getirilmesi hükümlünün ihtiyarında olmayan sebepler yüzünden imkânsız hale gelmişse hükmü veren mahkemece bu tedbir yerine başka bir tedbire hükmolunur.

Bu madde hükümleri, sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar hakkında uygulanmaz."

6- Adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkum olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya 6 aya kadar ağır hapis veya bir yıla kadar hapis veya cezalarından biri ile mahkûm olur ve geçmişteki haliyle ahlâki temayüllerine göre cezasının ertelenmesi, ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edinilirse, bu cezanın ertelenmesine hükmolunabilir. Bu halde ertelemenin sebebi hükümde yazılıdır.

Fiilin işlendiği zamanda 15 yaşını bitirmemiş küçüklerin mahkûm oldukları ağır hapis cezası iki seneden, hapis ve hafif hapis cezası üç seneden; 15 yaşını doldurmamış olup da 18 yaşını ikmal etmemiş olanlar ile 70 yaşına varmış ihtiyarların mahkûm oldukları ağır hapis cezası bir seneden, hapis veya hafif hapis cezası iki seneden fazla olmadığı hallerde da yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanabilir.

Bazı suçlara ilişkin cezalar ile askerî suçlar ve disiplin suçlarına ilişkin cezaların ertelenemeyeceğine dair özel kanun hükümleri saklıdır."

3- Dayanılan Anayasa kuralları:

"MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir."

"MADDE 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

MADDE 132- Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna, hukuka ve vicdanî kanaatlarına göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve tâlimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz .

Görülmekte olan bir dâva hakkında Yasama Meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. Maddesi uyarınca Şevket Müftügil, Ahmet H. Boyacıoğlu, Rüştü Aral, Ahmet Salih Çebi, Muammer Yazar, Âdil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Nahit Saçlıoğlu, Hüseyin Karamüstantikoğlu, Kenan Terzioğlu, Orhan Onar, Necdet Darıcıoğlu, İhsan N. Tanyıldız, Bülent Olçay ve Yekta Güngör Özden'in katılmalarıyla 6.11.1980 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında sınırlama konusu üzerinde durulmuştur:

Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddelerine göre, mahkemeler, ancak bakmakta oldukları davada uygulanacak yasa kurallarının Anayasaya aykırı olduğu itirazında bulunabilirler.

Ceza Yargılamaları Yöntemi Yasasının 257/1. maddesi uyarınca "hükmün mevzuu, duruşmanın neticesine göre iddianamede gösterilen fiilden ibaret" olacağından, davada uygulanacak kuralın saptanması için eylemin niteliğine bakmak gerekir.

İddianamede eylem; "..... Kozanlı yolu üzerinde elektrik direklerine D.D.K.D. - KÜRDİSTAN KURULACAK- KÜRDİSTAN DEV-YOL ve KAHROLSUN FAŞİZM sloganlarını yazmak..... " biçiminde nitelendirilmiştir.

Belirtilen bu eylem, Türk Ceza Yasasının değişik 536. Maddesinin birinci fıkrasında nesnel öğeleri gösterilen suçu oluşturmaktadır. Sözü geçen madde tüm olarak incelendiğinde, suçun nesnel öğelerinin yalnız birinci fıkra da gösterildiği, öteki fıkralarda bu yönden birinci fıkra ya göndermede bulunulmakla yetinildiği görülmektedir. Şu halde, itiraz konusu birinci fıkra kuralı bakılmakta olan davada uygulama alanına girmektedir.

Öte yandan, dava konusu suç, iddianamede belirtildiği gibi, "kamu hizmetlerine ait iletişim araçları"ndan olan elektrik direkleri üzerinde işlemiş bulunduğundan, söz konusu maddenin ikinci fıkrası da davada uygulanacak demektir.

Davada, aynı maddenin itiraz konusu altıncı fıkrasının, ilk dört fıkra da yazılı cezalar için koyduğu ayrık kuralının da, yukarıda değinilen birinci ve ikinci fıkralarla sınırlı olarak uygulanması gerekecektir. Buna göre, altıncı fıkra ya yönelik itiraz, fıkra da geçen "birinci" ve "ikinci" sözcükleriyle sınırlandırılmalıdır.

Belirtilen bu nedenlerle sonuçta; "dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, bu incelemenin Türk Ceza Yasasının 2248 sayılı Yasa ile değişik 536. maddenin birinci ve ikinci fıkraları hükümleriyle, altıncı fıkranın "birinci ve ikinci" sözcükleriyle sınırlandırılarak yapılmasına, Nihat O Akçakayalıoğlu'nun sınırlamaya yer olmadığı, Kenan Terzioğlu, Necdet Darıcıoğlu, İhsan N.Tanyıldız, Bülent Olçay ve Yekta Güngör Özden'in "altıncı fıkradaki sınırlamanın yalnız (ikinci) sözcüğü ile yapılması gerektiği" yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla" karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ:

İşin esasına ilişkin rapor, Mahkemenin gerekçeli kararı ve ekleri, itiraz konusu yasa kuralları ile Anayasaya aykırılık savına dayanak tutulan Anayasa kuralları, "bunlarla ilgili yasama belgeleri ve öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü;

A- Türk Ceza Yasasının değişik 536. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının Anayasaya aykırılığı sorunu:

İtirazcı Mahkeme, anılan fıkraların, Anayasanın 2., 12. ve 132. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürerek iptallerini istemektedir. Anayasa Mahkemesinin, benzer nitelikteki bir itiraz dolayısıyla verdiği 15.1.1981 günlü, Esas: 1980/68, Karar: 1981/3 sayılı Kararında ayrıntılı biçimde belirtildiği üzere, Türk Ceza Yasasının değişik 536. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının Anayasaya aykırı bir yanı yoktur. O kararda gösterilen gerekçeler bu başvuru yönünden de geçerli olup, bunların burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Sözü geçen kararda beliren sonuç, Anayasanın ayrıntısız her kuralı gözönünde bulundurularak alınmışsa da, incelenmekte olan bu başvuruda, soruna, yerel mahkemenin itirazına dayanak yaptığı Anayasanın 132. maddesi açısından ayrıca yaklaşılması durumunda da itiraz konusu fıkraların, hâkimlerin, "Anayasaya, kanuna hukuka ve vicdanî kanaatlarına göre hüküm" vermelerini buyuran söz konusu madde kuralına da uygun olduğu görülmektedir.

B- Türk Ceza Yasasının değişik 536. Maddesinin altıncı fıkrası kuralının, ilk inceleme kararında belirtilen sınır içerisinde Anayasaya aykırılığı sorunu:

İlk inceleme kararında, itiraz konusu altıncı fıkra kuralının, fıkroda geçen "birinci" ve "ikinci" sözcükleriyle sınırlı olarak incelenmesi kararlaştırılmıştır. Belirtilen bu sınır içerisinde, Anayasa Mahkemesinin benzer nitelikte ve çok sayıdaki itirazlar dolayısıyla yaptığı incelemeler sonunda verdiği kararlarda (örneğin, 29.4.1980 günlü, Esas: 1979/27, Karar: 1980/26 sayılı Karar Resmî Gazete gün: 23.8.1980, Sayı: 17084) ayrıntılı biçimde açıklandığı üzere, itiraz konusu altıncı fıkra kuralının da, maddenin birinci ve ikinci fıkraları açısından anayasaya aykırı bir yanı yoktur. O kararlarda gösterilen ve bu başvuru yönünden de geçerli olan gerekçelerin burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Sonuç olarak, bu itirazın da, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında gösterilen gerekçelerle reddedilmesine karar verilmelidir.

VI- SONUÇ:

6.11.1980 günlü ilk inceleme kararı uyarınca sınırlandırılarak ele alınan, Türk Ceza Yasasının 2248 sayılı Yasayla değişik 536. Maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ve altıncı fıkradaki "birinci ve ikinci" sözcüğü ile açıklanan hükümde Anayasaya aykırılık bulunmadığına ve itirazın reddine,

15.1.1981 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Şevket Müftügil

Ahmet H. Boyacıoğlu

Ahmet Salih Çebi

Üye

Üye

üye

Muammer Yazar

Ahmet Zeyneloğlu

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Üye

Üye

Nihat O. Akçakayalıoğlu

Nahit Saçlıoğlu

Hüseyin Karamüstantikoğlu

Üye

Üye

Üye

Kenan Terzioğlu

Orhan Onar

Necdet Darıcıoğlu

Üye

Üye

Üye

İhsan N. Tanyıldız

Yılmaz Aliefendioğlu

Yekta Güngör Özden

Karşıoy yazısı

Aynı doğrultudaki sınırlama kararlarıyla ilgili karşıoy yazılarında da belirtildiği gibi, işin esasına ilişkin incelemenin Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Yasayla değişik 536. Maddesinin altıncı fıkrası yönünden sınırlandırılmasında, bu fıkranın kapsam ve niteliği üzerinde durulması gerekmektedir.

Türk Ceza Yasasının 536. Maddesinin altıncı fıkrası hükmünün, aynı maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre ceza tayin edildikten sonra uygulama alanına girdiğinde kuşku yoktur. Böyle olunca, sınırlama yapılırken, altıncı fıkra hükmünün, bakılmakta olan davada, 536. Maddenin birinciden dördüncüye kadar ki fıkralarından hangisine göre tayin edilecek ceza yönünden uygulanabileceğinin saptanması zorunlu bulunmaktadır.

Her ne kadar maddenin birinci fıkrası, daha sonraki fıkralarda yer alan suçların maddi öğelerini de içermekte ise de olayda, sanıklara verilebilecek ceza yalnızca ikinci fıkrada gösterilen cezalardan oluşacağı cihetle, altıncı fıkra yönünden yapılacak incelemenin, koşulları kesinlikle gerçekleştiğinden ceza tayinine esas alınacak ikinci fıkra ile sınırlı tutulmasında yasal zorunluluk vardır.

Gerçekten, altıncı fıkraya ilişkin inceleme birinci fıkrayı da kapsayacak genişlikte tutulacak olursa, verilecek karar, olayda ceza tayini yönünden uygulanması söz konusu olmayan birinci fıkrayı da etkileyecektir. Bu durumun, Anayasanın değişik 151. Ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. Maddeleri hükümleri ile bağdaştırılması kanımızca olanaksızdır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, "ilk inceleme" sonunda verilen karara katılmıyoruz.

Esas sayısı:1980/70
Karar sayısı:1981/4

Üye
Kenan Terzioğlu

Üye
Necdet Darıciođlu

Üye
İhsan N. Tanyıldız

Üye
Yekta Güngör Özden